

Comentariul operei Ultima noapte de dragoste, intaia noapte de razboi scrisa de Camil Petrescu - a doua parte

"Ultima noapte de dragoste, intaia noapte de razboi", desi este, practic, un jurnal, are o organizare interesanta. Romanul cuprinde doua parti, corespunzatoare, simbolice, celor doua "nopti". In prima parte, se face analiza unei pasiuni (gelozia), iar in cea de-a doua e relatata experienta contactului cu moartea, pe care o traieste acelasi erou, Stefan Gheorghidiu. La prima vedere, intre ele nu exista o legatura logica, cele doua zone ale traiirii fiind fundamentale diferite.

Nici chiar prezenta unei singure constiinte nu reuseste, pana la capat sa le justifice ca intreg. Unitatea romanului e, in cele din urma o problema de sens: a doua parte (experienta cutremuratoare a razboiului) il ajuta pe Stefan Gheorghidiu sa inteleaga cat de mult a gresit supralicitaand o marunta drama sentimentala in al doilea rand, aceeași experienta ii spulbera si iluzia poate trai independent de societate (intreprinderea lui, administrata de Nae Gheorghidiu, produce arama care, vanduta nemtilor, le permite acestora sa fabrice obuze indreptate impotriva armatei romane; pe langa aceasta, imaginea Elei, simbol al legaturii lui cu societatea, il urmareste si aici).

Un element important in structura romanului il constituie scena de la popota ofiterilor, ulterioara evenimentelor ce urmeaza a fi relatate. Rostul ei este de a stabili ordinea celor doua planuri ale povestirii: planul subiectiv, constand in aventura sentimentala a eroului, si planul obiectiv, fundal al desfasurarii acesteia, structurat pe realitatile lumii burgheze si pe imaginea razboiului.

Primul plan se desfasoara dupa formula monologului interior, in care Stefan Gheorghidiu isi rememoreaza experienta conjugala. Se simte aici influenta lui Stendhal, in sensul ca si la acesta, si la Camil Petrescu, eroii isi traiesc constient pasiunile. Dragostea devine, in cazul lor, un produs al spiritului, deoarece autocobservarea lucida le ascute sensibilitatea, situatiile erotice, oricat de banale, capataand, la nivelul constiintei, dimensiuni adesea catastrofice. Stefan Gheorghidiu este o astfel de natura ce refuza trairea oarba a sentimentului. Cunoasterea e pentru el o necesitate vitala de aceea isi supune viata interioara unei chinuitoare analize. De aici, framantarile, obsesiile, presupunerile - o intreaga odisee sufleteasca la capatul carora ramane la fel de suspendat: "Dar daca nu e adevarat ca ma insala?"